

3. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.

4. Поцулко О. Гендерна політика Європейського Союзу в Україні. *Українознавчий альманах*. 2012. Вип. 8. С. 278-282. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukralm_2012_8_91.

5. Харитоновна О. В. Ключові засади гендерної політики в кримінальному праві України та основні напрями реформ щодо протидії насильству стосовно жінок та домашньому насильству: науково-практичний посібник. Харків: ТОВ Видавництво «Права людини», 2018. 344 с.

6. Левченко К.Б. Гендерне тяжіння. Харків: Фоліо, 2019. 188 с.

7. Левченко К. Б. Управління процесами формування гендерної політики в Україні (організаційно-правові аспекти) : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2003. 420 с.

Г.Ю.Лук'янова

доцент кафедри адміністративного та інформаційного права
Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти
кандидат юридичних наук

(Національний університет «Львівська політехніка»)

А.А.Козачук

студентка Навчально-наукового інституту права, психології
та інноваційної освіти

(Національний університет «Львівська політехніка»)

ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ ВІД УСІХ ФОРМ НАСИЛЬСТВА

Захист прав та інтересів дитини є одним із найважливіших завдань Української держави, адже ставлення до дітей, їхніх прав і свобод, повага до їхньої людської гідності якнайточніше відображають рівень гуманності й цивілізованості суспільства. Світові стандарти у галузі дотримання прав дитини, що формувалися протягом багатьох десятиліть, закріплені у кількох важливих міжнародних документах.

Під захистом прав дитини розуміється – відновлення порушеного права, створення умов, які компенсують втрату прав, усунення перешкод на шляху здійснення права та інтересів.

Необхідність захисту прав дитини виникає у будь-якому випадку, коли відбувається порушення її прав – незалежно від того, чи усвідомлює це сам потерпілий (дитина).

У статті 5 Загальної декларації прав людини встановлено, що «Ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання»[1].

Більш ширше ці поняття закріплені у Конституції України, а саме у статті 28 вказана абсолютна заборона катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує його гідність, поводження чи покарання[5].

Щодо захисту саме прав дитини від усіх форм насильства на сьогодні діє широка система нормативно-правових актів, які це юридично закріплюють. Зокрема це Конституція України, Конвенція ООН про права дитини, Закон України «Про охорону дитинства», Декларація прав дитини, Сімейний кодекс України та інші міжнародні нормативно-правові акти, що регулюють відносини у цій сфері.

Конвенція ООН про права дитини вказує, що «дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше»[4].

У статті 52 Конституції України вказано, що «Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом. Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу. Держава заохочує і підтримує благодійницьку діяльність щодо дітей»[5].

Основні аспекти визначені у статті 10 Закону України «Про охорону дитинства»:

Кожній дитині гарантується право на свободу, особисту недоторканність та захист гідності. Дисципліна і порядок у сім'ї, навчальних та інших дитячих закладах мають забезпечуватися на

принципах, що ґрунтуються на взаємоповазі, справедливості і виключають приниження честі та гідності дитини[3].

Держава здійснює захист дитини від:

1) усіх форм домашнього насильства та інших проявів жорстокого поведіння з дитиною, експлуатації, включаючи сексуальне насильство, у тому числі з боку батьків або осіб, які їх замінюють;

2) втягнення у злочинну діяльність, залучення до вживання алкоголю, наркотичних засобів і психотропних речовин;

3) залучення до екстремістських релігійних психокультурних угруповань та течій, використання її для створення та розповсюдження порнографічних матеріалів, примушування до проституції, жебрацтва, бродяжництва, втягнення до азартних ігор тощо[3].

У Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» виділяються такі форми (домашнього) насильства: економічне насильство, психологічне насильство, сексуальне насильство, фізичне насильство[2].

Найчастіше усі ці форми насилля зустрічаються у сім'ї, в навчальних закладах, суспільних групах та усі вони несуть за собою певний вид відповідальності. Раніше справами щодо захисту прав дитини займалися виключно правоохоронні органи, але система змінилась в кращу сторону і на сьогодні існує велика кількість структур та організацій, які закріплені на законодавчому рівні. Їхнє завдання у тому аби сприяти запобіганню та виявленню випадків порушення прав дитини, щоб якнайшвидше прийняти відповідних заходів захисту. Зокрема, це органи опіки і піклування, служби у справах дітей, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, кол-центри з питань протидії домашньому насильству.

Є важливим той факт, що діти можуть самі звертатись до цих органів або до представників навчальних закладів, які повинні повідомити про таку ситуацію уповноважені органи, та їм надасться швидка відповідь і негайний розгляд цієї справи, а найголовнішим є закріплення на законодавчому рівні права дитини самостійно звертатися до суду.

Процедура розгляду повідомлення про жорстоке поведіння, застосування насильства щодо дітей описана в Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поведіння з дітьми або реальної загрози його вчинення, затвердженого наказом Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України. Такі звернення приймаються уповноваженими особами та передаються для реєстрації до відповідного територіального підрозділу служби у справах неповнолітніх у термін протягом однієї доби з моменту отримання самого звернення.

Необхідність захисту прав дитини виникає у будь-якому випадку, коли відбувається порушення її прав – незалежно від того, чи усвідомлює це сам потерпілий (дитина). Дитина повинна бути захищена від всіх негативних як фізичних, так і етичних дій. При цьому від порушення, невизнання або оспорювання мають бути захищені майнові та немайнові цивільні права, сімейні права дитини, її права в сфері трудового, кримінального, адміністративного права та процесу, а також в інших галузях права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року // Офіційний вісник України. – 2008. – №93. – Ст.5
2. Закон України від 7 грудня 2017 р. №2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству». – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>
3. Закон України від 26 квітня 2001 р. «Про охорону дитинства» – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
4. Конвенція ООН про права дитини (Конвенція ратифікована Постановою ВР №789-ХІІ (789-12) від 27 лютого 1991 р.). – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
5. Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 28,52